

„ЗАСТАВА“ излази трипут
у недељу, средом, петком
и недељом.

Цена је на годину 12 фор.
на по год. 6 фор. на чет-
врт године 3 а. на месец 1
фор. а. вред. за Аустрију,
а за Србију на годину 120
гроша на по год. 60, а на
четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по ко-
личини врста, које из гар-
жонта заузимају, и за сваку
врсту плаћа се увек по 6
нов., за жиг увек по 30 н.
Допнос се шаљу уредниш-
тву, а предлата и огласи
администрацији „ЗАСТАВЕ“
у Нови Сад, у кући број 858.
код „златног једнорога.“

Број 76.

У Новоме Саду у петак 3. јула 1870.

Год. V.

У Новом Саду 2. јула.

Изненадна кандидатура принца хоенцо-
лерског морала је јако поплашита француски
кабинет, кад је овај одмах, не очекујући ни
чисто извесност, могао заузети онако одлучан
положај према њој. То пак становање, што
је Француска заузела према Прусској у том
питању имаће свакојако меродавна утицаја на
развијање самог свршетка тог новог сукоба
међу Француском и Прусском. Наполеон је
кабинет одмах дунуо у рог рата, и сад би
само од Пруске зависити имало, хоће ли потећи
крв на Рајни, или ће се ова убојна вика,
мирно смећи. До овог тренутка још се незна,
и не може се одредити ступањ, на коме је
ствар запела. Француска је вољна водити рат
са Прусском, а тога је одмах у почетку тако
далеко пошла, да јој је повратак сад немогућ.
Листови француски потврђују ово мњење једно
својим ратоборним расположењем, а друго и
саопштавањем такм изјава Херцага Грамонта,
Оливјера па и самог Наполеона, које сведоче,
да је Наполеон још од 1866 год. једнако
тражио начина да Пруску потисне, па ако не
другим, а оно путем рата. Херцег Грамон је
у законодавном телу изразио се, да ће се за
двапут двадесет и четири сахата дознати, дал
ће депеша из Берлина, односно Емса донети
мир или рат. Француска влада неће више да се
задовољи с тим, што краљ пруски изјављује
да о постављању те кандидатуре ништа није
знао, и да је не потпомаже; од њега се сад
ниште, да је опрези, било да му као подјанику
пруском забрани примити круну шпанолску,
било да га примора, да се сам захвали на
повољности Шпанолца, али да изјави, да се
примити неће. Другог пута француска влада
не види, јер неће да допусти, да ствар до
решавања у кортесима дође. Овом захтеву
овоме Француска даје одмах нужну снагу, јер
је све мере учинила, да за осам дана може
известити војску на источну границу Пруске,
чиме полузванични листови владини уједно
хоће да учине пресију на кабинет пруски,
како би се овај повукао, морално дакле подлегао
надмоћности Француске.

Но од тога и зависи мир Европе у овај
мак, како ће се Пруска понашати. До сад је
једнако пруски кабинет у целој ствари овој
ишао врло умереним кораком, може се готово
рећи и са неком предусретљивошћу. Али дал
ће хтећи пруска влада подлећи моралној сили
Француске, а да некуша моћи оружја, то је
питање, на које одговор у себи садржи рат
или мир. Тај ће одговор за цело до који дан
чисти Европа, јер што је пре два дана изгле-
дало као врло далеко, то се сад у једанпут
примакло врло близу. Карактер размирење ове
постоја је врло акутан, (оштар.) Према повнатом
маневрису Пруске у подобном случају пре
четири године, лако се може догодити, да
Пруска предпостави рат са Француском, оваком
миру, ма да се по видимо чини, да се она
не спрема, јер и сам Молтке шеф генералштаба,
још се бави на своје пољском добру на одмор.
Но то не смета много, кад се узме у обзор
да је Пруска увек спремна за бој, јер никад
није испуштала из вида могућност сукоба са
Француском. Сад је прилика и за Пруску да
из досадање опрезности изиђе, и тешко да
Бизмарк ту прилику неће употребити на дефини-
тивно решење будућег одношаја са францу-
ском, као и самог положаја северонемачког
саюза, наравно у том случају само, ако у
унутарњој политици нема препрека томс.
Остале велике силе све су употребиле сав свој
утицај на Пруску да одклоне ту претећу
опасност по мир Европе. Нарочито се Енгле-
ска упиње у томе, али до данас без икаква
успеха. Не пође ли за руком усилвању
дипломације да приволе Пруску на попуштање,
онда ће за неколико дана већ загрмити топови
на Рајни; какав ће пак исход томе бити не
може се предвидети.

Шпанија од своје стране у овом конфликту
као да ће бити на страни Пруске, бар у то-
лико у колико најновија извешћа из Шпаније
воде, да се свуда у земљи изражава то мњење
као опште: да ће народ хтећи и умети себи
самостално удестити на који начин нађе за добро,
али да никако неће трпети утицај стране које
влада, најмање пак да ће се обзирати при из-
бору краља на вољу једне или друге стране др-
жаве. Народ у Шпанији држи, да му то право,
да сам себи одреди форму владавине као и

нужни апарат за ту да постави припада, и да
ће га умети бранити, ако би ко хтео да му
га сатре. С тога се с оне стране Перинеја
јавно мњење обрнуло против Наполеона. Влада
пак као да није рада у овом случају ни у
сукоб јавном мњењу, јер је већ учинила све
мере, како би у часу потребе могли поставити
опсервациони кор дуж границе француске.

Аустро-угарска у овом конфликту за сад се
још није изјавила ни за коју страну; колико
се да судити по садржини и назорима полу-
званичних листова, за сад јој је сва брига у-
прављена на локализирање борбе ако до рата
дође. За сад пак и она стоји у редовима оних
држава, које око Пруске облећу, усилвајући
се да је приволе на попуштање.

Заплет тај међу Француском и Прусском
прогнози је све друге догађаје са политичне
поворнице, и осим Рима, где се дебата у кон-
цилу о догми непогрешљивости папине крају
приближује, нема важнијег ништа ни на којој
страни. У Аустро-угарској, у циљитави теку
још избори, нарочито у Галицији, где још нису
обављени; у транслитави, на сабору земаљском
у Пешти дебатује се о предлогу владиног за
реорганизацију муниципалитета. У седници од по-
недељника, нарочито ближе свршетку седнице
већ је готово саборница празна била, тако се
јако интересују „оци отачини“ за тако важан
предмет. Извештај „П. Л.“ вели да је при свр-
шетку говора посланика Киша, било у сабор-
ници свега 13 посланика! Дакле је досадило
обема странама та оштра борба — ал влада
никако да се сачува сама од срамоте, што би
могла учинити, да повуче предлог натраг; још
има за то времена.

Српски народни сабор.

XXXI. седница државна 23. маја 1870.

(Почетак у 9 часова пре подне.)

(Свршетак.)

Др. Суботић: Господо моја! Назор, које сам
овде чуо, позвали су ме да и ја свој глас подигнем.
Превосв. г. епископ вршачки говорио је озбиљно и
важно, и стога ћу на његов говор позорност да о-
братим. Превосв. г. еп. говори: ви господо моја хо-
ћете, ви штејте, ви тежите; — ја мислим, да ви-
сокопресвеш. г. еп. гледа у нама представнике са-
бора, а не личности и да у будуће не говори о нама
као лицама, него да изволи обратити позорност на
оној народ, кога ми заступамо (живео!) Ја господо
моја не видим овде ни нас ни вас, него само на-
зоре једних и назоре других и кад будем говорио,
гледаћу, да о назорима говорим, а о лицама не, јер
како на то поље пређемо, онда наступа раздраж-
еност, коју треба да избегавамо (тако је!) —
Господо моја! превосвештени господо еп. изволе-
се изразити, да је неслога наша, а то ће рећи не-
слога народа нашега, јер ми ту онда нисмо ни били,
нама додела поред патријарха и митрополита још
комесара, који је председништво на се увео. Господо
моја, верујем, да смо увек били сложни и да смо
увек дужност своју извршавали, гледајући на наш
народ и његова права, да не би имали комесара,
али ако је по жалости неслога довела комесара, то
нам ваља да слога за свагда измључити комесара,
и поред председништва по достојанству, да добијемо
председништво сабора, које га сабор изабере; и с
ове стране ја за се из речи високопресвештеног
господина доводим ту науку, да на то ваља ићи,
да сложни радимо, и да ће слога све учинити моћи.
— Господо моја, може бити да се неразумемо. Ви-
сокопресвештени г. еп. колико сам схватио, а можда
се и варам, изволе је приметити, да ми од јерар-
хије све мало по мало отимамо, да онемо стални
перманентни одбор да установимо. Г. моја! Изво-
лите од нас примити уверење, да ми ни од кога
ништа нећемо узети, него хоћемо, да задатак наш
свети вршимо и да оно право, које сабору припада
извојимо, на наштају у руку световне власти
или друге које, — па на и саме јерархије. Право
пак, које јерархији припада, у то недирамо, и то
сам пред толиким народом изјавио (тако је!) —
Господо моја, и оно ме је заболело, кад је казао
да ми тражио част. Цетражио ми господо моја
части ни за себе ни за дело, него за народ; што
год ми овде иштемо и тржилимо буди од кога, не
тражили за нас, него за народ, за све нас и за саму
јерархију. Речено нам је господо, да смо истина
неку автономiju добила, али да ми то нисмо изво-
јевали. Нећемо господо моја своје силе прецењива-
вати, нећемо казати да смо ми ту автономiju из-
војевали, али знате ли ви господо који су је изво-
јевали? Јесу ли они, који су се као слуге покорни
влади клезали, или они, који нису хтели ни смели
главе дигнути? Нису, господо моја, него они људи,
који се илажу за начела слободе, за начела само-
сталности свакој сили и свакој снази и свакој о-
пасности, а то су по начелу браћа наша. Ово, го-
сподо моја, да се разумемо и да се сви у том сјединимо
да сви сложни за народ и права његова радимо, и
ни једном да на помет не падне и да каже: ја сам
то учинио, или ви сте то учинили; него да сматра
као да је сваки учинио, и да гледа, да помаже један
другом. А превосвештени јерархија нека буде уве-

рена, да ми не само као заступници народа, него и
као синови цркве, нећемо ништа отимати, него на-
против давати, и што за народ иштемо, то нам лежи
у дужности. Ми се морамо борити, па ми постали
мученици за света начела права народњег (бурно
живео!) — Г. др. Мандић обратио је позорност на
то, да народ неће с нама делити наше начело, кад
иштемо изабраног председника. Ја, господо моја, ко-
лико сам искусио за ову годину дана, уверио сам се,
да цео народ на овом земаљштву стоји, и по том
држим, да она браћа, која на стеновишту овом
стоје, стоје на становишту целог народа. Неколико
особа може бити, фракција једна, противи се овоме,
али ја држим, да је цео народ за то. Нека буде,
да се варам у назору, али морам ипак признати,
да ја оно, што је за народ добро, и што му по
Богу и природи припада, заступати и бранити, па
макар сам остао; јер из искуства знам, да су по-
једине људе, који су своју дужност испуњавали у
пређашња времена расписали и на ватру метали,
али ови су на свом месту стално издржали. Од дуж-
ности наше не може нас нико одвратити, па макар
се и говорило, да нећемо већину народа имати. Ја
пак држим, да ћемо зацело већину народа имати
за себе; а не буде ли већина, онда ће нас будућ-
ност оправдати. — Што се тиче разлога г. еп. Па-
кучког, на то нећу много одговарати, него ћу само
рећи оно, што за дужност сматрам, да се од мене
овде чује. — Господо моја, право седницу отворити
и затворити, то је право председништва, и ако је
пре комесар какав долазио, који је сабор отварао
и затварао, то је само у дужност председништва
утицао, и осим тога не требало, да то узмемо као
узор, него да бранимо право председништва при-
падљиво. Друго је што се тиче државних сабора и
законодавне власти; ту краљ, као други фактор,
сабор отвара и затвара. Но код нас тога нема, код
нас је то право председника, и ми не треба да да-
јемо то право другоме коме. —

Ја сам највише слушао г. еп. где нас у Цар-
град упућује. Али не могу да нађем једнакости
овде и у Турској. Господо моја, ако се будемо
угледали на оно, како је тамо, онда смо на злом
путу. Ја мислим, да је наш задатак, да ми доно-
симо инштитуције, које ће у нашој браћи дух буди-
ти и оне које ће им, као свештеници у мучничком
животу светлети, а не да се угледамо на оне, за
којима поћи за нас би било не само не корисно
него и срамота (тако је!). — Важан је онај ра-
лог, који је високопресв. г. еп. навео, да се је
ту бојати немира и метежа, кад се буде предсе-
дни бирао, и да то укљони, предлаже нам природ-
ног председника. Господо моја, у сваком друштву
мора бити различних назора, па тако и у нашој
сабору, — и као што је за гром електрични да се од
удара укљони, нуждан одвод, ком нам наука при-
родна показује, тако је нуждан у таквом друштву
један одвод с моралне стране, — а то је воља
већине. Где се ова јарама неће бити метежа, али
где се председник на којим начином наметне, ту
ће бити и грмљавине и муња, а неће бити одвода
(тако је). Најбоље је дакле, да то одклонимо оним
путем, који одбор предлаже, кад избор председника
оставимо вољи већине. Овај разлог говори дакле
више за предлог одборски, него за исправан ви-
сокопресвештеног г. еп. Грујића. Ја вас господо о-
позивањем само на прошле седнице нашег сабора;
изволе метнути руку на срце, па казати, би ли
било свега оног, да је поред председника по до-
стојанству био и изабрани председник. Ако не ка-
жете да не би било, онда се ја варам у свом на-
зору; али оно искуство, које смо доживели, говори
ниш за оно, што ја кажем. — Даље господо моја,
је ли нама нуждан и потребан мир у народу и свеш-
тенству нашем? Ја држим, да нам је нуждан и
преко нуждан, увек нам је нуждан, а у садашњим
околностима и преко нуждан. А ви сте видели го-
сподо моја, да нико није у стању да ми удр-
мати, него председник сабора. Хоћемо ли ми патри-
јарха нашег изложити раздражености страначкој, па
да може бити и сам ту ватру потпире, и да се
замера једном или другом члану сабора, једној или
другој страни? Где је председник изабрани ту се
сврши буну у кући у гласу неовољности и у самом
збацивању председника. А може ли се то учинити
овде, кад би имали само председника по достојан-
ству? Не може. Кад патријарх страну једну запо-
стави, тим је врећа, и може се лако до сукоба
доћи, јер то предлази на цео народ, нити се може
пре свршити, док преко целог мора ти таласи не
прећу и тамо на другом брегу не запљусну. Ја
мислим, да нам треба за оних тежита, што време
захтева и што је за његове дане нуждно, да је по
народ добро и корисно, онда се зацело неће немири
рађати. Ако пак не би радили за тим, него би се
устевали и ваљали од неког, онда би против
своје дужности поступали. Али господо моја, рећи
ћете: добро, треба се за све старати, али треба и
достојанство цркве сачувати и бранити. Одбор је
и на то мислио, кад је патријарху председништво
по достојанству дао, патријарх остаје председник
сабора и у оним седницама, којима он управљао
буде, а и у онима, којима буде изабрани предсе-
дни управљао. Тим, што патријарх признајемо за
председника по достојанству, не дирамо у његово
достојанство ни у прву, него ми још и даље и-
демо, те признајемо патријарха као ону особу, која
најодличније место заузима, и према оном другом
председнику свом положају сходно, он заузима да-
кле и ту узвишено место. Ту држим дакле, да до-
стојанство цркве тим ни мало не вређамо. — Али
господо моја, у то, што је достојанство цркве и
свештенства узвишено, држим да достојанство на-
рода није ни учем мање и не треба, да се ни у

чем за мање држи, него ово. Ако је црква свеш-
тенство и народ, онда су оба елемента једнака.
Има ли свештенство свог заступника у предсе-
днику сабора, онда држим, да треба и народу свог
заступника дати, а то је оно лице, које сабор из-
бере; и само на овом једном темељу стајају и сто-
ји, да мени и сваком пријатељу, који у име на-
рода говори и народ заступа, није слободно одсту-
пити од тога, да народ, који је овде заступљен,
тако исто представништво добије у председни-
штву изабраног председника, као и црква у пред-
седнику патријарха; то је господо моја, што се не-
да накнадити ни замеником ни подпредседником. Овим
поступком нашим не идемо ми за тим, да као што
је овде речено, прогласимо народ над јерархијом
(Грујић: није тако). Није ли тако господо моја, било
ми је чути. Али овде да се сложимо, па да учини-
мо оно, што ће задовољити и једну и другу страну,
да поред председника по достојанству ставимо из-
абраног председника, који ће управо народ наш у
том председништву заступати. (Кенгелац: то исто
чини и патријарх). Не чини увек. Ја господо моја
из разлога тога, иштујући за народ право, остајем
при предлогу одборском, и гласају за то начело
(живео!)

Милутиновић: Св. саборе! Сваки предмет, а
тако и овај, који је данас на дневном реду, има
две стране, а има више становишта с којих се
сматрати даје; сваки од господо предговорника за-
узео је своје становиште и узео је страну, коју је
он хтео, па је разлагао своје мисли о предстојећем
предмету. — Сваки имаде и довољно разлога и
правде, на својој страни. По при свем том, што
су сви и с једне и с друге стране, наведени раз-
лози на свом месту били, ја ипак нисам ради нати
могу ни једној ни другој страни сједовати, већ
идем само за живим примерима других народа. Ја
се и опет страшићу морам, управо из само љубави
к народу нашем, да ми који смо најмањи у про-
свети народ, тако шта овде не задовољмо, што код
ниједног од нас старијег и напреднијег народа у
црквеној просвети видели нисмо. Ја се не могу
сложити ни с братом оним, који каже: ми смо
православни, ми смо Срби, — па с тим хоће то да
каже, да ни Срби православни треба да идемо о-
намо, кад нико неиде. С тим братом ја заиста
никад се сложити не могу. Мени су пред очима у-
век други народи и ја хоћим, да идемо за њима,
почем су старији и јачи од нас у просвети. Гос-
подо моја, ми видимо овде, где су сви световни о-
бујали на се руво западних народа, видимо да нико
старог српског рува неноси, али опет зато видимо
то, да с тим ни један није престао бити Србином
и православним, ако исто ове ствари, о којима ве-
ћати имамо, јесу само хаљина православља, хаљина
народности, па као што она господо, која су
прилагодили телу својега западног рува, нису пре-
стали бити Србима и православним, тако исто, кад
би смо ми од других народа прихватили, ма какве
установе у спољашности цркве наше; то неби смо
престали с тим бити ни Срби ни православни. Не
могу заиста никако бити на тој страни која све
неку особеност за народ наш захтева. И кад већ
нисмо при устројству сабора нашег прихватили оно,
што постоји код западних народа, који су се кроз
више столећа уређивали и држали таке саборе,
какве ми данас тек држимо, који толико универ-
зитет и научених друштва имају, колико ми по
готову научењама имамо, кад нисмо прихватили уре-
ђење њихово, да у сабору нашем буде половина
из свештенства а половина чланова из световних,
и кад смо овде већ рекли при одредјењу броја
чланова, да узимамо за пример римокатолике у Ма-
ђарској, који су у свом црквено-просветном сабо-
ру дали свештеницима једну трећину, а световни-
ма две трећине заступништва, онда мислим да
треба бар сад доследни да будемо, па како што су
они задовољили се с тим, да им први чиновник
цркве буде председник, а из световног реда да би-
рају само подпредседника, тако да би се и ми с
тим задовољили и да не уводимо у живот народи
ни оно, што нико до данас од хришћана уводио
није. — Опростите ми господо, што ја никако не
могу бити недоследан и што морам на чистог баш
уверења мог уз предлог високопресвештеног г. еп.
Грујића гласати, који у том истом смислу предла-
же, да први чиновник цркве заузме председништво,
а од световног реда, да се бира подпредседник.

А Сандић: По доследности, коју част и надох
дојако овде показати, могу пристати на двојност
председништва само с тога, што се повинујем пред-
ходном саборском закључку, по ком ће и заступ-
ништво одјак двојно бити на српском сабору, т. ј.
биће заступници мирна и свештенска. Јер иначе
ја бих био само за изборно председништво, по нач-
елу, које данас влада у сваком збору и сабору.
Тим се не би ни мало понижавало достојанство па-
тријаршко, већ на против узвишено би се већа,
него што је дојак стојало. Оваком баш узвишењу
достојанства тога има трага и у више речи поми-
њаним овде привилегијама нашим. Наравно, да се
ово доцније разумело само у оном смислу, који
је, чини ми се, наговестио и високопресвештени г.
еп. Грујић. На ове назоре г. епископа ваљало је
даобгме, одговорити и растумачити их, те ми дати
прави смисао — и ја бих то учинио, да није већ
вешити од мене говорник, г. др. Суботић, онако
разборито разложио. Ипак не могу, а да уз то не
запита г. епископа: ко је председник био на првом
овостраном сабору нашем у Крушевцу, мислим
1706 год. и какве су тамо онда ствари расправ-
љане? Ово за то питам, што г. еп. Грујић а с њиме
г. еп. Кенгелац не преставо акцентују, да су сабори
наши само црквено-народни. Пећки патријарх

ни је сабора по достојанству митрополит и патријарх српски, или кад овог нема најстарији владика" (прима се).

Председник: Примате! господе, ову прву алинеју? (прима се). Она господе, која ову другу алинеју чл. XIII. примају, не изводе устати (огромна већина). Већина је, прима се.

Др. Милетић: Алинеја трећа: „Председник је по избору онај, кога сабор на цело време свга постојања изабере“ (прима се).

Председник: Она господе, која су за алинеју трећу чл. XIV. не изводе устати (огромна већина). Већина гласова прима се.

Др. Милетић: Алинеја А.: „Председник по достојанству отвара прву и затвара последњу седницу саборску, и председава у свима свечанима и у оним седницама, које се држе, док се сабор не састави (конститује).“

Др. Касапиновић: Ту долази исправак мој, који гласи: „Иза речи „председава“, да се дода „у седницама, у којима се епископи бирају“, као и штд. Разлог је тај, што с епископи црквени достојанственици, дакле с тога, да председник по достојанству при избору њиховог председава.“

Груић: То баш неможе бити из разлога оних, које је високо председништво навело.

Председник: Онда би се сабор преобратио у синод, а то не може бити; а друго епископат је већ приликом лајског сабора дао тај одговор на интерпелацију једну, да епископат у сабору не присуствује као синод, него као чланови сабора.

Др. Касапиновић: Овде долази и исправак г. Киријковића, који гласи: — „Иза речи „председава“, да дође: „при бирању епископа и при уређењу дијецеза“, а иза речи „не састави“, да се дода: „у осталом председник по достојанству заузима своје председничко место, може више пута реч повести, изјаснења пошката и своје приметбе чинити.“

Киријковић: Преузвишени г. администратор изводео је речи, да би се сабор претворио у синод, кад би при избору епископа председавао. Ја то нисам мислио, јер сам оставио „при уређењу дијецеза“, а друго држим, да синод себи задржава оно право, што на духовенство спада, т. ј. посвећивање мабракног за епископа. Дакле ја нисам то мислио, да се сабор у синод претвори.

Др. Касапиновић: Овамо спада и исправак г. Дра Л. Костића: да се алинеја овако промене: „председник по достојанству може отворити прву и затворити последњу седницу сваког саборског рочишта (састанка), председавати у свима свечанима, и у седницама, док се сабор не састави.“ После те алинеје долази још уметак, који ће после доћи.

Др. Милосављевић: И ја имам један исправак. Његова преузвишеност изводи из исправка, да у том случају, кад се епископи бирају, и кад би патријарх председавао, да би се онда сабор у синод у синод претворио. Ја не увиђам, како би се из тога логични смисао извући могао, тај се смисао не може отуђи извести.

Председник: Ја не велим, да се из смисла не може извести, него то постоји.

Др. Милосављевић: Што се само из духа закона извести може, то само може важити; а почем нити се из речи, нити из духа закона не може узети, да се овим сабор претвара у синод, то мислим, да је та бојазан неоснована.

Председник: Ако је неосновано оно, што ја по уставима цркве говорим, онда престаје разговор. Ја кажем да је основано, јер патријарху се одузима свака способност, да може испитивати квалитета лица онг, које се има изабрати за епископа; јер овде, кад се већином гласова каже: овај има већину гласова, онда митрополит и епископат, који је овде, немора бити као синод, јер то би значило, као да га је и синод примио. Како се сагласи синод заједно с митрополитом у лицу једном, оно је лице одна епископа, само што му окупује посвећивање. У прешасти времена, док су синоди државни без комесара, док су епископи посвећивани били пре, него што се исколо потврђење од Њег. Величанства, онда је синод изабрао једно лице, које је за достојно нашао за епископа и то је лице одна производе за епископа, па тек онда, кад је произвео за епископа, исколо је одобрење тога. Отуд види се то, да је избор епископа у цркви нашој институција наше цркве, а томе избору има свагда предходити испит. О каноничним квалитета лица онг, које се изабрати има, и свију лица, која су за епископско достојанство способни и од тих се бира једно. А овим начином, као што у исправци стоји, да митрополит заједно с епископима приликом избора епископа у сабору буду, и да митрополит председава, онда би се том синоду одузео способност, да може канонички испитати квалитета изабраног лица; а тим би се постигло то, да би могла недостојна лица за епископа изабрана бити.

Др. Милосављевић: Ја сам прекинут био у говору.

Председник: Ја говорим само изјаснења ради. Овде сам споменуо институцију цркве наше, од које мислим ниједан православни Србин, био он свештеник или световљан, не жели одступити.

Др. Милосављевић: Ја држим, да је питање о избору епископа у првом наглаголу решено. Овде је само питање, може ли председник по достојанству председавати у оној седници, где се епископи бирају. Што се тиче испита, који би се над овим лицем предузимао, да се увери, да ли је канонично способно за епископа то се може и пре а и после избора предузети. Епископи пак при избору заједно с митрополитом врше само своје право као чланови сабора, а не као чланови синода.

Председник: Онда шта би из тога могло следовати, као што ви предлагате могло би следовати то, да епископи вотирају за лице једно у сабору, а у синоду тек да могу расудити и испитати квалитета тога лица, па том приликом, ако неби имао нужна својства, морао би се уклопити. — Молим, да неводимо и себе и епископат у аномалију, јер синод неможе бити у сабору. То би значило толико кад би два тела, н. пр. судско и законодавно, била заједно спопчана, а то неможе бити.

Ст. Ђурђевић судија: Сл. саборе! Ја сам за редакцију одбуре, и нисам за исправку с тога што се под реч „свечаним“ подразумева и бирање епископа, јер и то је нешто свечано. Ја сам дакле за редакцију.

Др. Суботић: Господе моја, пре него што се ова ствар потврђењем уреди наравно да преосвештена г. епископа неби могли утицати, али кад

сабор већ одреди, онда њима ништа на путу не стоји, да они, као чланови сабора свој глас даду ономе, за кога мисле, да је достојан; а из тога неседејује, да они овде синод представљају, јер синод је особено тело, а они овде нису синод, него лични чланови сабора. — Што се тиче сукоба, кад би патријарх председавао, ја тога невидим, јер они ће се послужити својим правом, и дати глас свој, коме хоће. Ако тај небуде изабран, него други, па небуде о говарао квалификацију, они ће на темељу тога своју дужност у синоду вршити, јер они, који буду изабрани, морају се испити подврћи. По томе држим, да епископ, као члановима овога сабора, ништа на путу не стоји, да патријарх председава и у том случају, кад се епископ бира; а ми невидемо овим да му дамо, што је против њега, него кад се решавају ствари, које се прве тичу, желим, да патријарх по свом узвишеном достојанству председава. — У осталом, ако је епископат сам против тога, онда ћемо и ми одустати од тога.

Др. Максимовић: Сл. саборе! Ја имам само на исправку г. Киријковића нешто да приметим, где је додао, да се председништво даде митрополиту при уређењу дијецеза. Ја мислим, да се митрополиту даје тим овде председништво већ при расправљању сваких предмета, што одбор није хтео учинити, нити ја налазим за целосходно. Ми видимо, да је по одборском предлогу патријарх на формалне ствари ограничен, да отвара и затвара седнице и у свечаним седницама да председава; пошто су ово више формалне ствари, него предмет, ја мислим из ових разлога, кад смо бранили председништво, неможемо допустити, да патријарх овде председава при уређењу дијецеза; јер митрополит и патријарх може бити против редуције дијецеза, а сабор ће хтео редуцирати дијецезе, онда патријарх може казати: Ми у устројству имамо, да се редуција дијецеза само онда предузети може, ако је под председнишвом патријарха, и тако он може, да никад не председава при расправи тога питања, и сабор неће моћи до закључка доћи. Из тог узрока немогу приметити тај исправак тим мање, како га је г. Киријковић мотивисао, и што је као разлог навео, да има нека признана, коју треба забашурити. Ја с моје стране држим, да ту нема никакве правдине него да је баш сада подуно сагласје између јерархије и народа, кад су тачно обележени одношаји једног према другом. Исправак г. Киријковића немогу дакле приметити, него сам за одборску редакцију, и задржавам себи право, да кад се прими ова алинеја, онда једну допуну овоме додам.

Вујић: Сл. саборе! Пре него што би уз редакцију одборску гласао, имам бих неку допуну на последњу алинеју ставити, у којој ми се види нека правдина, коју мислим, да бих тим отишло, и у складност с председном алинејом довео. У предпоследњој алинеји каже се, да председник по достојанству председава у повестима седницама; али где ће седети у оним седницама, које нису свечане? То није опредељено, за то бих желио, да се у последњој алинеји донетне на крају: „у којима има председник с десне стране место“ (о том има већ један исправак.)

Др. Касапиновић: Пре свега имам то да изјавим, да мој исправку никаква друга намера није, него само та, да се њим сфера председништва по достојанству мало рашири. Из овога, што се против исправка мога навело, да сам ја хтео, да створим синод овде и да неким начином синоду руке вежем, — ја изјављујем, да те намере нисам имао. Кад би председник по достојанству председавао у тим седницама, и што су епископи ту, да то још није синод, мислим, да ту не треба разлагања, почем се то само по себи разуме. Г. епископи и сад су овде, а и лане су били на сабору, па зато опет нису представљали синод. А друго синод има свога права и устав, а ми знамо, да у тим седницама само чланови синода утичу, а овамо који су чланови синода. Дакле ту се неразумна синод, нити се може разумевати. — Што је њег. преузв. споменула уставове црквене, да би ово против основа православне вере било, — ја мислим, да то није уставова така, која би те природе била; јер већ смо узели, да избор владика у делокруг сабора спада, и ово није ништа, што би вређало те каноничке уставове. — У осталом о овоме ће се говорити онде, где се буде говорило о избору митрополита; с тога мислим, да је ова зебња овде прерано појавила се.

Киријковић: Кад сам казао „при бирању епископа“, нисам мислио, да сам искључивао испит дотичних лица, која ће за епископа изабрана бити. Кад сам казао, да председник по достојанству председава при уређењу дијецеза, то сам за то рекао, што држим, да је ова ствар од важних предмета и да треба, да председник по достојанству овде буде. — Што је г. др. Максимовић рекао, да смо председнику по достојанству само формално председништво дали, а нико материјално, које држим, да не стоји; јер овде се воли, да председник по достојанству у свима свечаним седницама председава; под свечаним пословима разумевам ја н. пр. кад би влада какав важан декрет издала и преко председника по достојанству сабору доставила; кад би то узео у мериторијо решење онда не би била само дужност председника по достојанству, да нам само декрет даде, па изиђе на поље, него баш где се тиче права народа да председава. — Што је г. др. Максимовић рекао, да се уређење дијецеза тиче целе јерархије, па и редуковања епархија и да би председник по достојанству могао изићи на поље, а оставити то питање нерешено, — ја држим, да тај приговор нестоји, јер у том случају би се решење опет под председнишвом изабраног председника донети могло. Држим дакле, да ниједан приговор нема места; с тога препоручујем мој исправак.

Др. Костић: Почем је главна тежња мој исправку у другој алинеји, то могу одустати.

Др. Милетић: Сл. саборе! Ја ћу само неколико речи овде да проговорим, и то нарочито због бојазни и бриге епископата, која је овде изражена. Ја држим, да епископат има две природе овде: једну као чланови сабора, а другу као чланови синода. Ако би епископи овде гласали при каквом предмету, то ништа не смета у синоду; та права ће бити ствар статута, јер је већ избор решен; који ће уплив синод при избору епископа имати, то ће се одредити у статуту. То дакле епископату при гласању ништа не смета.

Што се тиче исправка г. Киријковића, немогу приметити на њега од свеје стране због тога, што би

тај исправак ескамотирао све ствари, особито како је он експликацију у погледу уређења дијецеза дао, по томе излази, да све што се уређења дијецеза тиче, морало би бити под председнишвом патријарха; онда и кад се говори о уређењу сабора, о устројству сабора, и ту би патријарх председавао; тако исто дошло би још и много других ствари, које би се под председнишвом патријарха расправљати имале, тако да на послетку ја невидим, шта би остало, да се већа под председнишвом изабраног председника. К исправку г. Киријковића дакле не могу приступити. На против мислим, да можемо приступити к исправку г. Дра Касапиновића, јер ствар је помешане природе, и тиче се достојанственика наше цркве, и тим би раширили круг председништва по достојанству да би он могао сабором управљати и изјаснења дати. — Само ћу још приметити оно, што је г. председник рекао у погледу избора и потврђивања владика, да то не стоји. У нашој цркви то не стоји, као што је у Русији, где синод двојицу тројицу кандидатује и владатељу предложе, који између њих тројице једнога постави. Дакле нисам се ирво избором сва тројица владике, него један, кога владатељ постави (гласајмо!).

Председник: Друге је природе синод у Русији и у грчком краљевству садашњем, а у друга је природа нашег синода; онде је император са синодом једно тело, а овде није.

Др. Касапиновић: Сл. саборе! Ја сам видео, да је сам епископат био против мој исправка, с тога ја повлачим мој исправак (гласајмо!).

Председник: Она господе, која су за редакцију А. алинеје члан. XIII. не изводе устати (већина).

Др. Касапиновић: Овде долази додаток г. Дра Костића (чита га). Ово би била предпоследња алинеја.

Др. Максимовић: Сл. саборе! И ја имам једну допуну овде, која се у свему слаже с додатком г. Дра Костића; пошто мислим, да је ова јаснија, то ћу је овде предложити. Исправак гласи овако (чита га).

Председник: Ово је нов предлог, господе моја.

Др. Максимовић: Ово је допуна.

Др. Суботић: Г. моја, ја мислим, да је ово тако наравно изложено у самој ствари, да се може приметити.

Др. Касапиновић: Овде долази исправак г. Киријковића (чита га).

Др. Костић: Ја као исправљач имао бих да приметим на исправку г. Дра Максимовића. Овај његов исправак изгледа, као да он представља, да председника по достојанству може заступати најстарији владика. Ја држим, да ово неможе бити, док је он жив. Ја мислим, да је мој исправак у том погледу потпунији, и с тога препоручујем, да се мој исправак прими.

Председник: Ако може најстарији владика заступити председника по достојанству, па ако најстарији епископ неби могао или неби хтео, онда опет после њега има најстарији.

Др. Костић: Али овде нема одредења у овом смислу.

Председник: Ако најстарији неможе, онда долази онај, који је до њега.

Др. Суботић: Ја бих предложио, да се седница закључи (жагор).

Председник: звони, у понедељак у 9 часова биће седница, а сада затвара седницу. (Живео!) (Свршетак у 1 три четв. часа после подне.)

З а п и с н и к.

LIV. седнице 19. јуна 1870.

Перовоја: Др. Светислав Касапиновић.

Њег. преузв. отварајући у 9 часова пре подне седницу, повозе перовоју да прочита записник прошле седнице. Перовоја др. Бранко Стевановић чита записник прошле седнице. — Записник прошле седнице одостворена се.

Њег. преузв. подноси молбу посланика Пајића, који моли допуст на 14 дана рачунајући од 30. јуна. — Посланику Пајићу дозвољава се допуст на 14 дана рачунајући од 30. јуна.

Њ. преузв. подноси молбеницу посланика Стевана Анђелаћа, који моли допуст на 6 седница почивајући од 2 јула, и уједно да се заменик му Стеван Николајевић на његово место повозе, — Исрани допуст дозвољава се, а у погледу сазива заменика оставља се проситељу, да он сам нужне кораке учини.

Њег. преузв. поднаша молбеницу правосл. општине дубичке, у којој ова моли, да сл. сабор њоу парохују у прву гласу уврсти. — Да се преда дотационом одбору.

Њ. преузв. подноси молбеницу јегарског пароха Милоша Јанковића, који моли, да му се из каквих заклада новчана припомоћ подари. — Да се преда петиционом одбору.

Њ. преузв. подноси извештај Николе и Косте Савића у име њихово и њихове шогорице, односно тетке Митре Костића из Н. Беречеја на неосновану тужбу Јована Хајгвана. — Има се предати петиционом одбору.

Њ. преузв. подноси молбеницу дигорског пароха Јована Комадиновића, који моли новчану припомоћ за себе, а тако исто за цркву и школу своје општине. — Да се преда петиционом одбору.

Коларовић подноси молбеницу јегарске општине, која моли, да би јој се осеја, што је од једне редуковане парохије остала, на издржавање општинско и школско уступила. — Да се преда петиционом одбору.

Коларовић подноси молбеницу општине сурдучке, која моли, да би се њена парохија из 4. у пету гласу уврстила. — Да се преда петиционом одбору.

Коларовић подноси изјаву општине сурдучке, у којој се воли, да је тамошњи пар. Све-

тозар Сечански табако о стању школа што је сабор општински послао, сам без споразумљења са учитељем и општинском конуноу. — Да се преда школском одбору.

Груборовић подноси молбеницу општине менишко, која моли, да би јој се потпора од 500 фор. из нар. фонда дала на опорављање крова парохијалне цркве и друге потребе. — Да се преда петиционом одбору.

Др. Милетић подноси ограду правосл. општине у Белој Цркви и против предлог дотационог одбора о дотацији свештенства. — Да се преда дотационом одбору.

Др. Милетић подноси изјаву црквене општине у Новоме Саду, у којој се изриче жеља, да се виши женски завод у Новоме Саду оснује, на коју ће цел новосадак општина кућу дати. Узима се на повољно знање и упућује се школском одбору.

Др. Милетић подноси предлог црквене општине новосадске о редукацији дијецеза и комасовању свију црквено народних добара, која српски патријарх и епископи уживају. — Да се преда петиционом одбору.

Др. Касапиновић подноси молбеницу бившег учитеља препајског Трибуна Радванчова ради припомоћи из нар. фонда. — Да се преда петиционом одбору.

Др. Милетић подноси молбеницу Тодора Крстића, Максима Роша и Анастаса Ивачкова, као заступника романске црквене општине у Мраморку, да се допусти богослужење на романском језику. — Да се преда петиционом одбору.

Ратковић подноси следећи предлог: Да сл. сабор закључак донесе, да се нашим овде учошим се клирицима библиотека архиепископско-митрополитска приотупачна учини, да се њом ползовати могу. — Пошто је Сандић овакав исти предлог већ поднео, то се овај предлог у своје време заједно са предлогом посланика Сандића има ставити на дневни ред.

Њ. преузв. одговара на интерпелацију, коју је Рајачић у своје време у погледу јавности карловачке гимназије ставио. — Интерпелант задовољава се са добивеним одговором.

Њ. преузв. јављајући, да ће се сутра држати годишњи парастос блажене памети патријарха Самуила Маширевића, повозе посланике, да по могућству при парастосу учествују. — Узима се на знање.

Др. Милетић као извештач одбора ад хок који је имао да изврши предлог о регулисању одношаја између саборског повереника и управе народних фондова у погледу економске управе црквенонародних интеркаларних добара. Чита предлог одборски, који гласи:

Пошто се закључком срп. нар. сабора од 23. јуна 1870. економска управа интеркаларних црквено-народних добара до даље саборске наредбе предаје саборском поверенику г. Петру Чарнојевићу под његовом личном одговорношћу, то престаје зато време сваки утицај управе срп. нар. фондова у ту управу, и тако исто и сваколика одговорност, што отуда проистиче. Саборски повереник П. Чарнојевић властан је, да набави све оно, што је за унапређење економије добро и нужно, на коју цел у случају потребе и предујам из срп. нар. фондова увети може; тако је исто властан, да економске производе по свој увиђаности продаје.

Саборски повереник г. Петар Чарнојевић имаће свака три месеца срп. нар. сабору, а кад овога нема, њег. преузв. г. администратору патријаршије и митрополије српске преглед целог економског руковања да поднесе, а тако исто и сав новац, што отуда утичу, а за вођење економије вуждан није, да предаје управу срп. нар. фондова, која ће тим новцем по прописаном начину са својом одговорношћу руковати. Њ. преузв. г. администратору митрополије патријаршије српске задржава се право, да се у свако доба о стању интеркаларних црквено-народних добара уверава.

Др. Милетић подноси још од своје стране следећу допуну горњем одборском предлогу: „Издатци и трошкови, које је администрација патријаршије и митрополије српске по досадањем обичају подмиривала из интеркаларних прихода и производа, и даље ће се из истих извора подмиривати и саборски повереник патријаршије и митрополије српске тачно одговарати, која ће о употребљању тих давања сабору рачун положити.“ — После подуже дебате усваја се предлог одборски заједно са допуном Дра Милетића.

Извештач петиционог одбора др. Милошављевић подноси извештај поменутог одбора о следећим поднесцима:

1. О поднеску Игњатија Хачека кр. угар. Картограза.

Предлог одборски: Пошто поднесак неовлашћена своту и услов, по којима жели, да му се изда субвенција, то петиционални одбор поред свега тога, што увиђа важност и потребу такве карте, како по општину, тако и по школу, предлаже, да се проситељу поднесак с тим натраг поврати, да опредељено означи, како своту, тако и у-

слове, под којима жели, да му се субвенција изда.

Др. Милетић предлаже, да се повери администрацији патријаршије и митрополије српске, да по својој увиђавности саравнерну субвенцију из нар. фонда издати може. — Предлог Милетића усваја се.

2. О молбеници властичке општине ради укључене парохије и наредбе, да братство манастира Златице парохијске дужности обавља.

Предлог одбора:
Пошто та општина преко 900 душа броји, своју цркву и парохијску сесију и нарочито фундацију на наплату свештеничку има, то се ова молба не може уважити. — Предлог петиционог одбора усваја се.

3. О тужби Ниће Ковачевића против игумана кувевдинског манастира Саве Стојчевића, ради тога, што му је овај одузео 2 ланца земље.

Предлог одбора:
Да се одбије, пошто ова ствар у компетенцију не спада. — Предлог петиционог одбора усваја се.

4. О молбеници свт-михајског пароха Атанасија Петровића, да се исте парохије ма у коју српску парохију у темшварској дијецези премести.

Предлог одбора:
Пошто је у смислу закона од 10. авг. 1868. год., право избора пароха дато свима православним српским општинама, то се проситељ упућује на поменути закон од 10. авг. од 1868. год. II. Г. § 56., по ком је сваком, који прописана свјетства има на сваку упражњену парохију комитовати слободно. — Предлог петиционог одбора усваја се.

5. О молбеници пореске општине, да се заступник немачко-банатске пуковније др. Пејаћ на сабор позове.

Предлог одбора:
Пошто је др. Пејаћ већ на сабор дошао, то се ова молбеница ставља ад акта. — Предлог одбора усваја се.

6. О молбеници Тодора Валосипа и Јакова Марино, да општина вајашка из вршачког дијецезе пређе у карансебешку.

Предлог одбора:
Да се молба одбије. — Предлог одбора усваја се.

7. О молбеници белоцркванског пароха Александра Милошевића, да му се даде помоћ из нар. фонда.

Предлог одбора:
Пошто су сесије редукованих парохија у смислу закона од 10. авг. 1868. год. I. Б. § 24. за устројење епархијског фонда одређене и пошто просијалац деликатно сесију која у редуцију спада, ужива, то да се проситељ упути на стрпљење до даље наредбе са поменутиим фондом. — Предлог одбора усваја се.

8. О тужби угривачке општине против свога пароха Ђорђа Спадијера због разних преступа.

Предлог одбора:
Да се путем највише административне духовне власти дотичној конвисторији упути, да она услед предходне строге истраге у овој ствари у смислу закона поступи и извештај поднесе.

Др. Милетић предлаже: да се путем високог предсједништва ова ствар упути надлежној власти с тим, да се истим путем извештај о резултату поднесе. — Предлог др. Милетића прима се.

9. О молби Ђорђа Милојевића пароха могораћког ради повишења плате.

Предлог одбора:
Пошто је проситељ међу тим умро, да се метно ад акта. — Предлог одбора прима се.

10. О тужби председника велико-кикиндске црквене општине Крстоношића против тамошњег пароха Рајковића, што за обављање парохијских дужности иште наплату против закона.

Предлог одбора:
Да се путем предсједништва упути надлежној конвисторији, да она услед предходне строге истраге ствар извидевши, у смислу закона поступи и извештај свој о ствари поднесе. Прима се предлог одбора.

11. О тужби препајске општине против тамошњег пароха Арона Кнежевца. Предлог одбора:

Да се путем највише административне духовне власти дотичној конвисторији упути, да она ствари извиди и извештај свој о резултату поднесе. Предлог одбора прима се.

12. О тужби свештества тиса-хвџског против општинског заклучка, да се трећа упражњена парохија попуни. Предлог одбора:

Да се упути путем врховне административне власти темшварској конвисторији, да у смислу саборских закључака од 1864—1865. у овој ствари поступи. Предлог одбора прима се.

13. О тужби Ане Савовљевића против митровачког протопресвитера Милутиновића као старатеља свештеничког архијерејског фонда. — Предлог одбора:

Да се уступи врховном патронату свештеничко-удовничког сиротинског невинског фонда

у архијерејски, у чији делокруг то спада. Предлог одбора усваја се.

О молби општине голубиначке, да се њена парохија из I. у IV. разред премести, или да своје свештеника по старом начину плаћа. Предлог одбора:

Пошто овај предмет спада у делокруг дотационог одбора, то се истоме упућује. — Прима се предлог одбора.

О тужби исте општине против свога пароха Николајевића, што је неке преступке у својој чинодејствију учинио. — Предлог одбора:

Пошто тврдње поменуте општине, да је парох Николајевић у свом чинодејству преступке учинио нису с доказима и таквим разлозима поткрепљене, да им се веровати може, шта више, пошто су поднети од другог стаништва поменуто општине побрјени, то се тужба не може уважити.

Др. Милетић предлаже, да се овај предмет путем високог предсједништва упути надлежној административној власти, с тим да она ствар извиди и извештај о резултату у своје време истим путем поднесе. — Прима се предлог др. Милетића.

О тужби исте општине против свога капелана Васе Николајевића ради чланка, што га је у „Беседи“ против општине написао. — Предлог одбора:

Пошто се из поменутог чланка види, да је речени капелан Николајевић само својој свештеничкој задаћи одговорио, упућујући народ на ред и чистоћу и за унапређење своје, то се тужба уважити не може. — Предлог одбора прима се.

О молби Јована Радошевића, да се ол. сабор на њег. величаство обраћа, како би му се одузета парохија повратила. — Предлог одбора:

Да се препоручи највишој духовној власти, да наредбу учини, да се предмет молбе и дотичне околности развиди, па према томе кораци помиловања ради учине. — Предлог одбора прима се.

Б. преувеличеност јавља, да је саборска комисија, што је изаслана у манастир Опово свој рад докочала и извештај поднела.

Пошто је извештај поменуте комисије прочитан, претвори се у 12 и четвр. сати седнице у конференцију ради договора, у овом предмету.

У три чет. 1 продужује се јавна седница, у којој посланик Ђ. Дмитријевић предлаже, да се акта у погледу манастира Опова предаду једном одбору, који ће их проучити и сабору свој предлог поднети. — Прима се.

Његова преувеличеност предлаже у тај одбор следећа лица: арх. Цветаћа, Ђ. Дмитријевића, пароха Јована Јовановића, др. Милетића и др. Коотића. — Предложене особе примају се једногласно.

Др. Суботић јављајући да је дотациони одбор свој посао свршио, моли, да сабор закључак донесе, да се операт дот. одбора у штампу даде, како би што пре на дневни ред доћи могао. — Прима се.

Затим закључи њег. преузв. у 1 сахат после подне седницу и закаже идућу за 30. јун. у 9 сахата пре подне.

Предлози,

које је поднео др. Свет. Милетић у седници од 30. јуна 1870.

ПРЕДЛОГ

за уређење епархија.

И докде, док идући сабор унутрашњи строј епархија, делокруг и одношај органа у њима коначно не уреди, уређују се епархије привремено, као што слеђује.

Чл. I. Епархије у обсегу патријаршије и митрополије српске имају епархијско заступништво, и епархијску црквену, и школску управу.

Чл. II. Епархијско заступништво је епархијска скупштина, коју сачињавају дијецезан епископ, и односно архијерејског, и свештенички и световни чланови, који по овој уредби позвају или по избору у њој места и гласа имају.

Чл. III. По звању су чланови епархијске скупштине протојереји, и епархијски надзорник српски основни и главни народни школа, као и чланови црквене и школске управе.

Чл. IV. Управна и професорска тела виши и средњи српски народни школа бирају по једнога заступника из или ван средине своје, но из обсега епархије.

Чл. V. Свештенство епархије бира из средине свештенства епархије своје заступнике на епархијску скупштину по протопресвитарствима, и то на три црквене општине протопресвитарства свога по једнога свештеничког заступника.

Чл. VI. Учители основни и главни српски школа бирају такође по протопресвитарствима из средине учитеља, но из обсега епархије по једнога заступника на епархијску скупштину.

Чл. VII. Црквене општине бирају заступника за епархијску скупштину у овом размену:

Општине, којима по постојећој општинској уредби припада 120 скупштинара, бирају по четири, којима 90 скупштинара, по тројцу, којима 60 скупштинара, по двојцу, остале бирају по једнога световног заступника из обсега епархије.

Чл. VIII. Изборе обављају црквене скупштине.

Чл. IX. Дан избора заступника, и рок састанка скупштине одређује надлежна епархијска административна управа, а до уређења ове дијецезан.

Чл. X. Место је скупштини седиште дијецезана.

Чл. XI. Седнице скупштине јавне су.

Чл. XII. Скупштина има председника, подпредседника и перовођу.

Председник је скупштини дијецезан, а подпредседник, кога скупштина на време свога постојања надполичном већином гласова избере, и који председника у одсуству или препреци заступа.

Перовођу бира скупштина истим начином и на исто време.

Чл. XIII. Првој скупштини баће главни задатак, да избором постави органе за црквену и школску управу.

Осим тога ће прва епархијска скупштина, док јој делокруг сабором и статутом коначно не одређен буде, у првој или поновљеној седници припремити за српски народни сабор предлог о строју и делокругу епархијски скупштина и епархијски органа у опште, и за своју епархију особено, исто тако и предлог о начину и мери дотације клира и учитељства, као и о оснивању и одржавању потребних и просветних завода и заклада. Она ће прикупити, и са својим мишењем пропатити сабору разноврсне жалбе и тегобе из епархије, које се на цркву, школу и особље црквено-школско односе; контролисати рад органа црквене и школске управе, тога ради извештавати и о њином раду, и поднеће о томе сабору извештај са својим мишењем.

Чл. XIV. Управа црквена једна је црквено-духовна, у коју и духовно судство спада и која се назива епархијска конвисторија; друга је црквено-административна, која се зове епархијски административни одбор; а трећа је школска, која се назива: епархијски школски одбор.

Чл. XV. Конвисторији је на челу дијецезан, кога у одсуству или препреци замењује подпредседник, кога он постави.

Чл. XVI. Конвисторија се састоји из голико чланова свештеничког и световног реда, колико епархијска скупштина то по обиму и пословима епархије за потребно нађе; осим тога има конвисторија бележника, епископа, и писара конвисторије.

Чл. XVII. Свештеничке чланове конвисторије бирају свештенички чланови скупштине из средине епархијског свештенства, но по доловну ваља да изабере из чланова досадашњи конвисторијски чланови.

Чл. XVIII. Световне чланове конвисторије бирају световни чланови скупштине из световни људи у обсегу епархије, и то у броју трећине свештенички чланова.

Чл. XIX. И једни и други чланови бирају се на време постојања скупштине и релативном већином гласова и служе под заклетвом.

Чл. XX. Конвисторија обавља своје послове у седницама од шест чланова, осим председника, или заменика му; и то четворице свештеничког, двојице световног реда.

Чл. XXI. Разпоред, по ком ће чланови конвисторије у седницама обрешивати се, утановиће под предсједништвом дијецезана или заменика му, укупна седница свију чланова конвисторија.

XXII. Бележника и епископа конвисторије бира дијецезан између тројице које му укупна седница конвисторије за свако место предложи. Писара потребног дневничара поставља сам дијецезан.

Чл. XXIII. У осталом делокругу је конвисторији и њеним званичницима онај, који је по постојећој конвисторијској системи. Конвисторији, а у уредби сабора од г. 1865. под IV. у §. 10. од а. до к. првом одељку конвисторије овначен.

Чл. XXIV. Епархијски административни одбор састоји се из онолико чланова, колико то скупштина по обиму и пословама епархије за потребно нађе.

Чл. XXV. Чланове бира скупштина, но тако, да две трећине буду световног, једна трећина свештеничког реда.

XXV. Председника и подпредседника одбора бира одбор из средине своје, исто тако и перовођу, но овога и ван крила свога.

XXVI. Делокруг је одбору онај, који је у уредби сабора од год. 1865. у §. 10. другом одељку конвисторије одређен.

Чл. XXVII. Перовођа одбора ужива плату

равну плати бележника конвисторије, и из исти извора.

Чл. XXVIII. Скупштина бира чланове школског одбора и надзорника основни и главни епархијски школа, но састав и делокруг тога одбора одређује се у уредби о „српским школама“, у којој се и плата надзорника одређује.

Чл. XXIX. Сви остали чланови скупштине, конвисторије, црквеног и школског одбора немају ни плате, ни дневнице, но само право на бесплатан подвоз од општине, у којима живе, и односно које су изабрале.

XXX. Свој пословни ред одређују привремено црквена и школска управа сами себи, у осталом решава већина гласова потребне количине присутни чланова, а где гласови на једнако подељени буду, решава председник.

Чл. XXXI. Пословни је језик српски са ћирилицом.

Чл. XXXII. Дојакосњи судски поступци задржавају се до даље наредбе.

Чл. XXXIII. До коначног уређења делокруга и одношаја епархијске скупштине и епархијски органа сваколика епархијска, црквена, и школска управа одговорна је сабору, изузимајући судску струку, но и за ову је одговорна у погледу тачног одржавања дужности своје.

ПРЕДЛОГ

за уређење митрополитско-црквеног и народно-школског савета.

Доде, док идући сабор коначно не уреди средередије духовно-судске, и црквено-школске власти у обсегу патријаршије и митрополије српске, уређује се привремено духовно-судска и народно-школска управа, као што слеђује:

A. Митрополитско-црквени савет.

Чл. I. Митрополитско-црквени савет је привремена власт (апелаторија) за духовно-судске ствари.

Чл. II. Митрополитско-црквени савет сачињава:

- а) Митрополит-патријарх као председник;
- б) два епископа;
- в) три друга свештеничка члана;
- г) три световна члана;
- д) бележник као перовођа;
- е) епископ.

Чланови од б) до г) имају решавајући глас, а у случају равногласја гласова решава председник.

Чл. III. Митрополит-патријарх именује подпредседника апелаторије.

Председника епископе бира скуп епископа. Председника свештеничког и световног реда бира српски народни сабор.

Бележника и епископа поставља митрополитско-црквени савет.

Сви служе под заклетвом.

Чл. IV. Бележник има плату од 600 епископ од 500 из дотични нар. фондова.

Чл. V. Митрополитско-црквеном савету придаје се нужно канцеларијско особље, кога ће број и плату одредити савет сам, а именоваће га председник.

Чл. V. Делокруг је овом савету онај, који постојећа конвисторијска система архијерејско-ван-кој апелаторији одређава, у колико не би сабор изменио био.

Чл. VII. Место је савету седиште митрополита-патријарха.

Чл. VIII. Савет овај држи седнице своје редовно двапут на годину, а по потреби и више пута.

Чл. IX. Савет одређује свој пословник, у осталом решава се надполичном већином гласова, а у случају равногласја решава глас председника.

Чл. X. Пословни је језик српски са ћирилицом.

Чл. XI. Дојакосњи судски поступак задржава се до даље наредбе.

Чл. XII. Противу решења митрополитско-црквеног савета привремено иде на скуп епископа, но који или између два разне пресуде једну потврдити, или из ништавости поступак, или погрешног примењивања закона поступак првог или другог суда уништити, и ствар истом суду на ново суђење упутиати може.

Б. Вел. и влади припадају само она права вх. надзора, која им пристоје према државним највишим судовима.

Чл. XIV. Чланови митрополитско-црквеног савета служе бесплатно, но од сабора изабрани чланови имају право на дневнице и подвоз из дотични народни фондова, по мери, како то саборски чланови уживају, ако сабор другачије не нареди.

В. Народна-школски савет.

Чл. XV. Народна-школски савет је народна управа и надзор свију основни и главни српски народни школа, као и надзор они виши учени и просветни завода, који под заштитом или и под руком сабора стоје.

Чл. XVI. Састав и делокруг народно-школског савета одређује уредба о српским школама.

Чл. XVII. Сабор бира чланове савета овога, а савет сам бира себи председника, под-

СЛЕДУЈЕ ДОДАТАК.

председника и перовођу, који последњи ужива плату онаку, као и бележник митрополитско-првеног савета.

Чл. XVIII. Непосредни надзор над свима горереченим школама и заводима вршиће врх. надзорник српски народни школа, који у народношколском савету места и гласа има. Овога бира сабор. Плата му је 2000 ер. из клар. срб. народ. фонда, осим тога попутнина од 400 годишње.

Чл. XIX. Остали чланови савета обављају своју дужност бесплатно, но са правом на дневнице и подвоз из док. нар. фонда по мери саборски чланова, а сабор другачије ненареди.

Чл. XX. Народношколски одбор као и врх. надзорник школа одговорни су сабору за своје делања.

Чл. XXI. Важност одређена уредбе сабора од 1865. год. под IV. Б., које се овде не садржавају, обуставља се до наредбе идучег сабора.

СРПСКИ НАРОДНИ САБОР.

Седница од 1. јула 1870.

Седница се одпочела у четврт на 10 часова. По одстоверењу последње — 55 седнице српско-народног сабора њег. преузвишеност јавља, да је на њега стигао брзојав од посл. Стевана Ђурђевића (судца), у коме моли сл. сабор, да му због слабог здравља ради лечења у купкама дозволи одпуст на четир недеље.

Будући су тако молбенице ради одпуста на дуже време у последње доба учестале и код оних посланика, који заменика или немају или су им заменици препречени, те их за време њиховог одсуства не могу заменити, а сабор није рад, да неки изборни окрузи при решавању закључака нису заступљени, то на предлог др. Ј. Суботића једногласно буде усвојено, да се после равни поднесака, предлога и интерпелација, који су на ото куће стављени, о тим одпустима саборско конференција држи, и на њој, шта се ваља предузети, реши.

После тога прота Бранковић поднесе два поднеска односно предлога свештеника врбашког г. Језте Вукадиновића, у којима I. предлаже, да сабор овај преко вис. председништва учини кораке код руског синода, како би се што скорије саввао вселенски сабор православне цркве; II. да се старосрбуљски језик и читање опет код нас у црквама заведе.

На приметбу више посланика, да само народни заступници на сабору предлоге чинити могу, реши се, да се поменути предлови, као петиције сматрају и на петицијони одбор упућују.

Др. Бр. Стевановић подноси поверлицу градске темпшварске општине, у којој ова изриче подпуно поверење сл. сабору на дојаконском раду и донесеним закључцима, уједно изјављује, да ју је немилу дирнуо „сепаратотум“ епископата. По прочитању повернице узима се иста на повољно знање.

За тим управи на вис. председништво прота Влаховић ради објаснења какво треба по вис. решкрипту да буде у В. Гикинди свештеника следећу интерпелацију:

„Је ли познато њег. ексел. да су у В. Кикинди високи расправани сабором од 1865. год. 5 парохија одређене? И ако то није познато, је ли волна в. екселенција из оновремени саборски протокола извидити дати: колико је управо парохија у В. Кикинди систематизовано? да би се тако и уштрб наплате тамошњих свештеника подигао и терет општине тој са плаћањем новорукположеног прекробојног пароха умаљено се.“

Њег. преузн. обећа, да ће у своје време док се о упитној ствари инструира на исту одговор дати.

Посланик бечкеречки Алек. Сандић стави следећу мотивима подређену интерпелацију о „благодјејанију“ карловачком:

„Пошто сваки институт, у ком више деце или младина — било да живе, било да се заједно хране: особитог реда, наиме на обзира санитарског, имати мора;

пошто само сходна храна темељ је развијању телесном, а нарочито децијем младилском; пошто је завод „благодјејаније“ карловачко — као што подписани мисли — заклада, која одјакко опада у оне, којима ће срп. нар. сабор руковати;

то се подписани упућује и ставља ову интерпелацију:

Је ли в. преузн. познат састав и издржавање „благодјејанија“ карловачког, ако је, то потписани пита: ко је, и како је „благодјејаније“ карловачко основано; колико има питомаца; одкуда приходи или прилози на издржавање: је су ли у натура или у новцу; прилажу ли што томе српски народ, манастири; ко води рачуне приходу и расходу том, и ком их после помаже; на послетку: посте ли китомца и колко?

Ако није познато:

је ли волна в. екселенција извести се, и на горња питања „благотомно одговорити?“

Њег. преузн. изјављује на упитану интерпелацију, да му је пре врло добро било познато стање истог завода, али у последње време није, но да ће се постарати да исто свестранје испита и што скорије сабор и интерпеланта извести.

Почем се из доста верни извора дознало, да на основу донесеног закључка саборског у погледу афере манастира Крушедола односно арх. Навишевића, карловачког конвисторија и управа народни фондова нису до сад ништа предузеле, арх. Павловића са управе манастирског добра укљониле и дисциплинарну и озвективну истрагу против њега повеле, и да он свој посао по дојаконштем обичају и даље тера живши у Новом Саду, то др. Св. Милетић управи следећу интерпелацију на њег. преузвишеност.

„Је ли њег. преузн. као председник сабора, коме извршене саборски одлука у дужност спада, и као председник архидијецезанског конвисторије, тако и управе српски народни фондова волна постарати се, да како архидијецезанска конвисторија, тако и управа народни фондова, а нарочито ова у погледу суспензије настојатеља манастира Крушедола, од економске управе без одлагања на познатој одлуци овога сабора за доста учини!“

Њег. преузн. изјављује и уверава сабор, да је ств. р. манас. Крушедола упућена на две у истој надлежне власти: на архидијецезанску конвисторију као власт духовну, а управу народни фондова, као власт административну, којима је препоручено, да поменути ствар споразумно предузму и реше. Он је досад, које другим саборским пословима, које празницима препречен био, те није могао седницу држати, али обећава, да ће првом приликом за најкраће време исту држати, ствар доконати и сабору извештај поднети. Он држи, да би се тиме интерпелант могао задовољити.

Др. Св. Милетић изјављује, да није тиме подпуно задовољан, јер од донесеног сабором закључка до данас, било је доста времена, а и конвисторија требала је још пре, него што ће та ствар на сабор доћи, кораке учинити, јер је о истој извештена била. Незадовољан је, јер се досад бар суспензија управе извршити могла, будући је већ време наступило, кад се плодови збирају. За сад га може само обећање њег. преузн. нешто задовољити, о уверењем, да ће њег. преузн. што пре ствар уредити.

Др. Ст. Павловић предлаже, да се преко председништва што пре суспензија изрече, и на изјаву њег. преузн. да он то не може на себе примити и без редовног пута ствар прекршити, примећује, да он (др. Павловић), ако Крушедолски настојатељ, за то време што против интереса народни уради, сваку одговорност као народни заступник скида.

Др. Полит мисли, да не може бити питања о суспензији, јер је она сабором закључена и изречена него сам да се иста изврши, то је наложено.

Др. Свет. Милетић примећује, да што се духовног поглаварства тиче, то је остављено дотичној духовној власти, али у погледу поглаварства над добром суспензија је изречена и требала се досад извршити. Он се не може нише на управу народ. фондова свртати, јер је сва овој посао сасвим пренебрегла и закључке највишег решкрипта извршити пропушта. Он ће напоследку принуђен бити сл. сабору предлог учинити, да се један човек или комисија избере, којој ће се администрација свију народни добара поверити, јер та се лага, никако не може више на образу народном трпети. (Одобравање).

Њег. Преузн. на да се сл. сабор не држи, да се то отезање ствари намерно догодило. (Гласови: није!)

После тога, по већ учињеном предлогу др. Ј. Суботића претвори се сабор у конференцију, која је трајала подруг часа и местимице врло бурна била и на којој је углављено, да се сабор још само на 14 дана продужи и до јесени одгоди, и да се одпусти посланика на дуже време не могу одадати. Још је прочитана тужба јеромонаха Амвлохија Јеремича против арх. бевдинског Т. Живковића, у којој се исти тужи, да се у ман. Бевдину нареди догађају. Та је тужбеница, коју је др. Јован Суботић изненадно конференцији опрвог, што изазвала бурну дебату и по чем се после иста конференција у јавну седницу претворила, учини др. Ј. Суботић у поменутој ствари овај предлог:

„Да се ова ствар у погледу на личне жалбе упути на дотичну црквену власт ради поступка надлежног; а у погледу на економску страну, да се изашљу саборски изасланици, да ствар испитају и извешће сабору поднесу.“

Као противан предлог овоме стави др. Ст. Павловић следећи.

I. Што се личне ствари тиче, да г. арх. мна саобраштај са неком женском, да се уступни духовној власти ради дисциплинарне истраге, па да власт по учињеном послу поднесе извештај;

II. Што се економске стране тиче, да се архи манастирско имање, да се та ствар преда општој комисији, која ће све манастире разгледати, па да она исту ствар том приликом узме на ум.“

Као средан предлог у истој ствари поднесе посл. Ђ. Димитријевић овај:

„Да комисија инвентира све манастире, а уколико би где тужбе било против настојатеља или братства, да комисија и тужбе извидити може, па услед тога, да се и тужба против арх. Живковића горереченој општој комисији за манастире упути.“

Почем се из дојаконштем случајевима увидело, да се са манастирским добром врло лоше и против народни интереса руковало, и почем по томе постоји сумња, да се и у осталим манастирима ваљано управљало, то др. Св. Милетић учини овај као општи предлог:

„Да славни сабор извола закључати:

Да се изашљу комисије, које ће инвентирати сва манастирска непокретна и покретна добра, да том приликом све економске злоупотребе и на то као и владање односно жалбе и тужбе испита, и о том сабору извештај са предлогом поднесу.“

На ту цел да се упути одбор за фондове и манастирска добра и закладе, да сабору што пре предлоге упути за те комисије поднесе.“

Предлог др. Ј. Суботића бранио је посл. А. Сандић из разлога, што је већ два така случаја било, где се на тужбу против настојатеља специјална комисија одређала, да на лицу места ствар испита и сабору извештај поднесе.

Др. Ст. Павловић против, јер у овом случају нема основаног повода; почем је тужба од једног приватног човека, то је више лична ствар, а као лична припадје дотичној духовној власти; сабор је дужан заштитити посланика, а не можда да на просту денунцијацију одма специјалну истрагу одредити. Брани и препоручује свој предлог.

Арх. Стануловић без икаквог околиша изјављује: да он неће примити у свој (!) манастир ову комисију, коју посл. Милетић предлаже. (Гласови: пробајте!) Он је за предлог др. Јов. Суботића.

Арх. Цветић примећује, да комисија коју је предложио др. Милетић, изгледа као нека инквизиција, кад се каже: „где има тужбе или молбе“ од братства или настојатеља, да се испитају.

Владика Кећмељ мисли, да не треба исте изазивати, јер никтоже без грјеха токмо један Бог; а по предлогу др. Милетића, таке би се изазвати могло.

Др. Полит објасњује разлику између предлога др. Суботића и др. Милетића. Суботићев предлог тиче се само м. Бевдина, а Милетићев је, да се једна општа комисија у све манастире изашље ради прегледања економије, прихода и расхода манас. добара.

Др. Свет. Касалиновић усваја предлог посл. Ђ. Димитријевића, да се не одређује инквизиција против настојатеља, где нема основане и правоваљане тужбе.

Њег. преузн. стави предлог др. Ј. Суботића, који буде са већином гласова (29) усвојен.

Др. Свет. Милетић повуче свој предлог натраг, задржавајући себи право, да га сутра другачије мотивованог на решење сл. сабору предложи.

Посл. И. Павловић дирнут и изненађен изјавом арх. Стануловића, предлаже, да њег. преузн. употреби сходне мере против свију таквих решителта.

На које др. Свет. Милетић примети, да није засад нужно, јер ће он сутра учинити предлог, да му се манастир одузме. Посл. Иса Павловић тиме задовољан, повуче свој предлог натраг.

Др. Ј. Суботић мисли, да се већ преко ствари прешло; предлови ће се донети и онда ће се о њима већати, него предлаже, да се повикавања одсутни посланика упути на финансијални одбор. (Прима се).

Почем је већ час и по после подне преваљло, то је кратко време било, да се на дневни ред пређе, на коме је новопредложена дотација свештенства.

Њег. Преузн. затвори седницу и за сутра у 9 часова закаже.

ПРЕДЛОГ ОДБОРСКИ

за измену и допуку уредбе о редуцији и дотацији парохијског свештенства садржане у прев. решкрипту од 10. авг. 1868. I. А., Б. и Д.

Пошто је изкуство показало потребу, да се наредба о редуцији и дотацији парохиј-

ског свештенства садржана у прев. решкрипту од 10. авг. 1868. како у погледу на неке прописе измени, тако и допуни: то се исти прописи на следећи начин измеђују и допуњавају.

A. Редукуција парохијског свештенства.

§. 1.

К. §. 2-гом додаје се на крају: И у овој црквеној општини, у којој само једна црква има, може по потреби службе у приводење општине и више пароха бити.

§. 2.

К §. 5. додаје се на крају: У архидијецези Карловачкој, и дијецезама Бачкој, Темпшварској и Вршачкој узима се за основ редуције број душа тако, да у општини која броји до 2000 душа има бити један парох; на 3000 душа могу, а на 4000 душа имају бити два пароха; на 5000 душа могу, а на 6000 душа имају бити три пароха. На већи број душа могу се по потреби службе приставити и више пароха.

На том основу умаљују се парохије по назначењу под АА.

Сви пароси у овим општинама деле једнако плату; стан бесплатан има само онај, који представља парохијско свештенство.

Општине са мање од 700 душа амилурају се по правилу оближњим парохијама. Ако пак узмеле самосталне парохије да чине, морају изказати, да могу пароха издржавати, и дати му стан, сесију земље у нарави или накнади, и годишњу плату VI. разреда од 400 ер. а. вр.

B. Дотација парохијског свештенства.

§. 3.

§. 11. а., и б., измеђује се овако: а., у архидијецези, у будимској, пахрачкој и горњо-карловачкој дијецези са 200 ерптити а. вр.

б., у бачкој, темпшварској и вршачкој дијецези пак са 300 ер. за сваку парохијску сесију.

Ова новчана накнада даје се у војеној крајини из крајинског провентног фонда.

§. 4.

§. 14. замењује се овим:

Ову годишњу плату разрезује месеца септембра црквени одбор по разредима. У I. разред спадају становници општине који плаћају 20 ер. а. вр. и више правог пореза; у II. разред, који плаћају од 10 ер. до 20 ер. а. вр. а у III. разред долазе они, који плаћају правог пореза мање од 10 ер. а. вр. Бива пак разпорез на разреде тако, да становници I. разреда плаћају трипут, а II. разреда двапут толико, колико становници III. разреда. Купе пак свештеничку плату у провинцијалу црквени одбор, или по постојећем обичају дотична политична власт, у војеној пак крајини политична власт са порезом заједно. Издаје се пак плата свештеницима месечно унапред на признаницу.

Ако црквени одбор свештеничку плату у тецају једног месеца дана неби разрезо, то ће на захтевање дотичног свештеника учинити на трошак дотичне општине административна дијецезална власт споразумно са политичном влашћу, онда ће свештеничку плату и у провинцијалу политична власт утерати и свештенику уз признаницу месечно издавати.

§. 5.

К §. 16. на крају додаје се: Добровољни прилози у гас при изповеди, мироносцају, целивању христовога гроба, венчању, као и завети у новцу, који небуду изрично црквн намењени, припадају свештенику.

§. 6.

§. 20. измеђује се овако: Лични помоћник уживаће трећину свију парохијских прихода за живота пароха, коме је придодан.

После смрти пароха ако овај остави удовицу или малолетну несвадебену децу, ужива лични помоћник половину свију парохијских прихода доде, док удовица или деца право на уживање парохијских прихода имају.

Кад се пак нов парох на парохију својим начином пристави, враћа се лични помоћник опет на уживање трећине парохијских прихода, и остаје у њему све доде, док или избором стално укљесљен небуде, или док се другом пароху, где се потреба појави, као такав непридода, што се првом приликом учинити има.

§. 7.

После §. 26. има се додати ово:

§. 26. а., Оне општине у архидијецези Карловачкој, и дијецезама бачкој, темпшварској и вршачкој, које нису волне да свештенству плату по §. 10. дотично §. 13. и 16. прев. решкрипта од 10. авг. 1868. издају могу на месте те опре-

дељене плате свештенику давати бир и штолу на основу ове допуњујуће наредбе.

§. 26. б., Бир се плаћа на следећи начин: у нарави у чистој пшеници, у архидијези карловачкој од сваког брачног пара по 30 ока, у дијези бачкој по 40 ока, у дијези Темшварској и врбачкој по 60 ока од сесије и више; 80 ока од сесије; 15 ока од сесије и ниже.

Ако пак која општина ужели, може бир у нарави редуирати ноцем. У овом случају нађе се просечна цена сравнивањем цене од 10 предходних година, и установљава наплата бира у новцу. II. у варошима, варошицама и оним планинским местима, где становници не живе искључиво од земљеделства, плаћа се бир у новцу, и то: а., у архидијези карловачкој 2 фр. 56 ил. а. вр. од брачног пара, б., у дијези бачкој по 3 фр. од брачног пара, в., у дијезама Темшварској и врбачкој одкупном свомом разредне пристојбе по пшеничној цени, по разредима, како су ови у §. 4. ове наредбе назначени.

Чиновници, частници, лекари и адвокати који женати или неженати плаћају пуну пристојбу горе опредељену. Удовци, удовице, војници на одпусту, који су 24-ту годину навршили, а нису женати, плаћају половину бира по наредби дод. I. и II. овог §. опредељеног. Бир не дају свештеници и њихове удовице, учитељи и њихове удовице, бивши, калесе, крајња сиротиња и просјаци.

§. 26. в. Бир како у нарави тако и у новцу утврди провинцијални црквени одбор, а у војеној граници политична власт (§. 14.) и издаје га свештенику о којем месеца септембра на пријавицу.

- §. 26. г. Штола се у становљана свештеника: а) за знамење код свештеника 1 — У кући породице 1 — б) за удружење 1 — в) испит код свештеника 60 — У кући невестинице 2 — г) за трократно оглашање 4 — д) за извештаје парохије од женовике 4 — е) за венчање 6 — I. разред 5 — II. разред 5 — III. разред 5 — ж) за свечарску и сваку другу војничку 60 — з) за обвештење колони и реалне колони 2 — и) за обвештење дома 4 — к) за молбу у цркви 4 — л) у кући болестника 4 — м) за виситијево молитвену икону 4 — н) за свештање масна сваном свештенику и њакову поштом, ам. хандана 4 — страноме и подво. 2 — Протопресвитеру 2 — о) за погреб мртваца више 7 година 6 — I. разред 6 — II. разред 4 — III. разред 2 — Ниже 7 година: I. разред 4 — II. разред 2 — III. разред 1 — п) за читање сваког еванђељста код мртваца 1 — р) за читање апостола код мртваца 1 — с) за опровод при погребу сваког другог свештенику и њакову поштом 2 — Протопресвитеру 4 — страноме и подво. 2 — т) за доношење мртваца у цркву сваког свештенику више по 1 — у) за спомен мртвих о задушницама у цркви и на гробљу, кад се тај спомен укупно на једном месту обавља, по 20 — За спомен мртвих на гробљу кад се посебице као и за спомен мртвих на гробљу приликом каквог погребља, по 40 — За спомен мртвих на гробљу, кад се свештеник на то од куће позове 1 — у) за парастос о литургијом дотичном парохије 3 — Сваког другог саслужбеног свештенику и њакову по 2 — Протопресвитеру 3 — За парастос без литургије дотичном парохије 2 — Сваког другог свештенику и њакову по 1 — в) за издавање матрикуларног извода за једну особу 1 — За издавање испрајнице о целој породици 2 —

х) за парусију 75 — ц) за сарандар 10 —

§. 26. д. Ова наредба за бир и штолу ступа у живот са 1. октобра 1870.

До тог означеног рока дужна је свака општина дотичној консисторији писмено објавити, који од ова два начина наплаћивања свога свештеника усваја; у противном случају остаје у општинама, у којима су наредбе преврешкрипта од 10. авг. 1868. изведене начин респекталан; у општинама пак, у којима није респект изведен, испитаће општину на захтевање свештеника консисторија непосредно по изасланом на то поверенику свом и трошку општине.

Изабрани начин наплаћивања не може више општина једнострано мењати.

Д. Прелазне мере.

§. 8. К одсеку „Прелазне мере“ има се после §. 35. додати:

§. 36. Парохија, која се има асимилирати остаје као таква док, док се иста буди којим начином неупразни.

Општина такове парохије, ако је бир и штолу за наплаћивање свога свештеника избрала, има овом давати у име бира 4000 ока пшенице у нарави или 200 фр. у новцу на §. 37. У оним општинама, у којима нису свештеници ни по прев. респектиру сталну плату добијали, ни по старом начину бир и штолу од својих парохијана побирали, имају црквени одбори односно политичне власти (§. 14.) одређену преврештирним респектиром плату за све време за које није издана, до дана, кад се наплата по овој наредби у живот уведе, израчунати, прикупити, и свештенику на пријавицу издати.

а—с. НОВИ САД 2. Јулија. Данас је свршен избор посланика новосадоког за угарски сабор. Једногласно изабран је др. Стеван Павловић. Срби новосађани и овом приликом засведочише, да су сложни у приликама, где се тиче српске среће и напретка. И ако је дан за избор негодно одређен био, јер четир дана пре тога беше које недеља и петров дан, које дане заветни и нерадни (павлов дан и врачеви) ипак Срби бирачи поиздаваше на биралште; сакупивши се у „Срп. друштву за радиност“, а одатле под заставом одоше у магистратску дворану. Унут Српске изаше ванше вонце и окитише заставе. На биралшту је био највиши ред. Председник изборни старина Ђ. Новић, пречекан узаконено време, позове бираче, да кажу свог кандидата. Сви у глас, уз бурну оживу, извикаше име др. Ст. Павловића. Пошто по том у три маха позва председника: амал ко другог кандидата, и јед ко овом избору противан — пречекавши мало, прогласи за тим др. Ст. Павловића за новосадоког посланика на угарски сабор. Сви у глас повикаше живо новосађани посланик, и вратив се у дворану „Срп. друштва за радиност“ одабраше депутацију, која ће одмах ићи у Карловце, где као што је познато, др. Ст. Павловић тамо на сабору саборише, и поздравити га као свог посланика. Под предвођењем проф. А. Саудића, оде депутација, на седам кола окитени тробојницама, испраћени од бирача. Споменути нам ваља, да је око припреме изборне својски се трудио Марко Поповић, а међ бирачима отликоваше се занатлије, дошавши на избор сви до једног. При избору беше и чиновница магистратлије — адневидесмо ту нашег г. градоначелника.

§. 26. г. Штола се у становљана свештеника: а) за знамење код свештеника 1 — У кући породице 1 — б) за удружење 1 — в) испит код свештеника 60 — У кући невестинице 2 — г) за трократно оглашање 4 — д) за извештаје парохије од женовике 4 — е) за венчање 6 — I. разред 5 — II. разред 5 — III. разред 5 — ж) за свечарску и сваку другу војничку 60 — з) за обвештење колони и реалне колони 2 — и) за обвештење дома 4 — к) за молбу у цркви 4 — л) у кући болестника 4 — м) за виситијево молитвену икону 4 — н) за свештање масна сваном свештенику и њакову поштом, ам. хандана 4 — страноме и подво. 2 — Протопресвитеру 2 — о) за погреб мртваца више 7 година 6 — I. разред 6 — II. разред 4 — III. разред 2 — Ниже 7 година: I. разред 4 — II. разред 2 — III. разред 1 — п) за читање сваког еванђељста код мртваца 1 — р) за читање апостола код мртваца 1 — с) за опровод при погребу сваког другог свештенику и њакову поштом 2 — Протопресвитеру 4 — страноме и подво. 2 — т) за доношење мртваца у цркву сваког свештенику више по 1 — у) за спомен мртвих о задушницама у цркви и на гробљу, кад се тај спомен укупно на једном месту обавља, по 20 — За спомен мртвих на гробљу кад се посебице као и за спомен мртвих на гробљу приликом каквог погребља, по 40 — За спомен мртвих на гробљу, кад се свештеник на то од куће позове 1 — у) за парастос о литургијом дотичном парохије 3 — Сваког другог саслужбеног свештенику и њакову по 2 — Протопресвитеру 3 — За парастос без литургије дотичном парохије 2 — Сваког другог свештенику и њакову по 1 — в) за издавање матрикуларног извода за једну особу 1 — За издавање испрајнице о целој породици 2 —

НОВИЈЕ.

„Пр.“ телеграфу из Париза 1. јул. да ако до после подне тога дана не стигне од Пруске одговор, који умирење садржи, да ће онда француска влада захтевати од законодавног тела, дозволу да може дићи још 140.000 рекрута, и зајам од 500 милиона.

— Из Беча телеграфу „П. Д.“ да су сви резервни пруски и баварски, који се тамо баве, позвани одмах својим региментама.

— Берлински владини листови ударише уједаред оштрим тоном одговарати француској журналистици. Гроф Бизмарк већ се од прошле недеље бави код краља у Емсу.

У бечким владајућим круговима држе, да ће за цело бити рат. Отуда се и то дивљаје, да ће један француски кор војске искрцати се на северној обали и продрети у Хановерапоку.

— У једном допису „П. Д.“ из Париза вели се, да је Француска хотимиче изазвала овај конелит а приливу за то давне тражња. За рат је све са овим спремно, само последње наредбе да се издаду за полазак. Железничке управе већ су добиле налог, да сваког тронутка буду спремно, да могу пребацити војску до границе. Држи се да ће Наполеон, ако се зарати, сам заповедати с војском.

„Пр.“ је добила телеграм из Турине, који ваља, да туринске новине усмеравају, да се влада галијанска најавила, да ће бити на страни Француске, ако ова извуче војску из Чивитавекјеје.

се влада галијанска најавила, да ће бити на страни Француске, ако ова извуче војску из Чивитавекјеје.

ПРИПОСЛАНО. У КАРЛОВЦИМА 16. јунија. Г. Шпиро Трбојевић учитељ хармоничког цјенија у Кијеву сачинио је у смислу и у духу православног цркве наше по нотам удешено правило по коме се хармонички цв на правдник воскресенија христовога: стихира „воскресеније твое Христе спасе“ глас 6-и, антифони „молтвами Богородицине“ и „спаси ны“ глас 2-и, тропар „Христосъ воскрес“ глас 5-и, прокљам велики „кто Богъ водит“ глас 7-и и тропар воскресенију Христову глас 4-и.

Правила овог по нотам удешеног црквеног цјенија нашег печатана су трошком „благородног г. Александра Савића и његове оупруге Евгеније, власела падејских у Банату којима је сачинатељ ово дјело своје из особитог поштовања и поклононо.

Ови племенити оупруги побуђени родољубивим жаром народности и православа србског — послали су ми поведики број печатани примерака овог тако хармонички удешеног црквеног цјенија нашег са том жељом и особитом препоруком, да овај принос њив кога су они — племенити чувством вођени на олтар свог православа ставили, — међу г. г. чланове овог вис. сабора разделим тако, како би овај код нас јоште довољно не развијени и не подгојени аманет у све крајеве овогстраног србства нашег — ради разширења ове посве племените ствари вгодном приликом овом разнесен бити могао.

Мени је позве мило што сам част имао овој племенитој цели послужити, а особито драго ми је што су г. г. саборски чланови овај родољубиви принос г. Александра и Евгеније Савић као пријатан дар са најлепшом благодарности и са искреном жељом „нека ји Бог поживе!“ драговољно пријимили.

Данило Трбојевић прота лички и члан саборски. Трговина и обртност. Пешта 28. јуна. П. Живи. и др. (недељени извештај). Са дошми вестима које одма испочетка ове недеље са страни пијца стизаху, прозорковано је, да је и код нас слаба радња са шеницом и осталом раном била, и да су се тек при свршетку месине услед бољи весте из Париза у 10 нов. поправе, тако, да су само у 20—25 нов. спале. При обрту који је 110—120.000 мерова изнео, биле су следеће цене: Шеница: 88 цол. фун. 5 ф. 65—80 ил. 87 ц. фун. 5 ф. 50—65 ил. 86 ц. фун. 5 ф. 35—50 ил. 85 фун. 5 ф. 10—25 ил. 84 фун. 5 ф. 80—5 ф. на три месеца исплаћивање. 83 фун. 4 ф. 50—75 ил. 82 ф. 4 ф. 40—90 ил. за нову наполицу испочетка недеље плаћаио 5 ф. 7 ил. по н. а после 4 ф. 90—97 ил. по н. — 5 ф. за септем. и октобер. Раж у 10 н. спала и 78 ф. 79 ил. по 3 ф. 5 ил. 3 ф. 15 н. 30б је спочила у 5—10 нов. поцем је поуда врло слаба, и потреба врло јака била; прва роба 2 ф. 45—65 ил. 50 фун. тешка. Са кукурузом беше слаб обрт услед тога цене старе, тако да је банатски први по 3 ф. 10—12 ил. по н. продан; дошји 3 ф. ц. цента. Репица се живо купована; угљена по 14 ил. по н. — три четвртине ф. банатска 14—14 једну четвртину ф. 150 фун. тежине. Шљива за октоб. и новемб. по 10—10 ил. по н.

Пешта 1. јула. Данашња жита нијаца беше врло умерена. Шенице је слабо нуђено, такође се слабо и тражила, и прометуто је на 15.000 мер. по прошлој цени. Раж, јечам и кукуруз није ни тражен. Репица је потраживана, и добро плаћана је по 5 н. прено цене. Бедежено је: Шенице потис. 300 мер. 86 фун. 5 ф. 42 ил. по н. 300 мер. 86 ил. по фун. 5 ф. 50 ил. 500 мер. 85 ил. по н. 5 ф. 47 ил. по н. 400 мер. 87 ил. по фун. 5 ф. 75 ил. 700 мер. 87 фун. 5 ф. 65 ил. 600 мер. 86 фун. и 400 мер. 87 фун. 5 ф. 55 ил. 230 мер. 86 фун. 5 ф. 50 ил. све на почет. Горњо-потиске 400 мер. 88 ил. по фун. 5 ф. 70, 200 мер. 88 ил. по фун. 5 ф. 50 ил. Бачице 2500 мер. 54 фун. 5 ф. 30 ил. на почет 600 мер. 83 фун. 5 ф. 05 ил. за готово. Зоби 1500 мер. 50 фун. 2 ф. 60 ил. Репице 300 мер. 75 фун. 7 ф. 32 ил. по н. 400 мер. 75 фун. 7 ф. 30 ил. 200 мер. 75 фун. 7 ф. 33 ил. по н. 1000 мер. 75 фун. 7 ф. 40 ил. све за готово

Телеграм бечке борве од 2. јуна. 5 проц. речал. — 55 25. 6 проц. мар. вај. — 64 75. 1860 држ. вај. — 91 — Амц. мар. банк. — 686 — Кредит. ажије — 234 — Лондон — 123 50 Сребре — 1 9 — Дукати — 5 80 Уг. Растаретнице — 79 50 Темшица — 79 — Брдељске — 78 — Крв. слав. — 83 —

ОГЛАСИ. Стечај. За једно управљено место у штампаријској заклади Луке Милаковића. Потписана општина кро руководеља закладе Луке Милаковића отвара овим за мдују 1870—1 школску годину стечај на један штампаријом од годишних 5.0 фвр. односно 600 фвр. а вр. за слушаоце политехничких наука. Сваки проситељ у својој србској црквеној

општини у „Новом Саду“ посланој молби има прикључити: 1. Крштено писмо, којим ће доказати, да је Србин источне православне вере. 2. Сведочбу од дотичне политичне власти и стању имања његових родитеља. 3. Сведочбу лекарску да је здравог састава и да су крвије богине на његз у своје време накламљене. 4. Школску сведочбу од последња два стечаја. Ниједан нотам несме две или више штампарија у исто време уживати. Молбе које небуду са прописаним сведочбама снабдејене неће се узимати. Рок стечаја истиче 6 (18.) августа 1870. Из седнице србске црквене православне новосадске општине 21 јуна (3. јула) 1870. 235-1-3

MANУФАКТУРНА, НИРНБЕРШКА и ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА И. Илића и Сина у Перлезу, потребује једног од млађи опомоћника и једног шегрта; који жеде иста места понунити, нека се на фирму обрете. 227-2-3.

ДВЕ ПАРНЕ 10 КОЊА ЕНГЛЕСКЕ МАШИНЕ (DRESCHMASCHINEN) за млатење жита које свако до 300 центи за дан израђује, могу се за веће количество рада код подизсаоног у Темшвару под најам добити. С поштовањем 116-2-3 Ј. Форовић.

MANУФАКТУРНА, НИРНБЕРШКА ШПЕЦЕРАЈСКА и ГВОЏАРСКА ТРГОВИНА ЛУКЕ ЕРВАЊАНИНА СИНА у Дубази, потребује једног шегрта, Срби имају првенство. 201-6-10.

Ј. Г. АДАМОВИЋ „КОД ЗЛАТНЕ ЗВЕЗДЕ“ у Новом Саду. Потребује за своју гарантериску Нирнбершкуну, и бели еспапа трговину, једног опомоћника, и једног практиканта. 228-2-3.

ПРАВИ ц. кр. патент-траги, од Њ. Величества поново са највишом дипломом обдарени, од медицинског факултета испитани и похваљени, хиљадама пута опробани и са добром сведочбом снабдевени МИШМОП ради коначног истрељења пацова, кућених и пољских мишева, кртица и шваба (који се јако тражи и купује), може се прави добити у Новом Саду код Љубе Стефановића (по три главе шећера). У Земуну код Д. Јовановића а сина. У Осеку у дољем граду код браће Ваје. Фриша и Рајмана, у горњем граду код Јос. Крауза. Цена: 1 велика плехана кутуја 1 фвр., 1 мада кутуја 80 нов. — Наручице појединих кутуја врло се тачно и брзо одраваљају уз наплату путних трошка. — Код истог се може добити са јамчевином: давно позната права маст „цитроненсалбе“, једино радикално средство против пршита од назеба, кокошњег слепила и отечених руку. Једна тегла 50 нов. 167-4-2.

MANУФАКТУРНА ТРГОВИНА Јовановића и Шићаревића у В. Кијинди, потребује два опомоћника, и једног шегрта. Шегрти из трговачких кућа имају првенство. 226-2-2.

у кући Политовој број 33. у Новом Саду на шпјаци има један дућан за издавање под мерију, тако и сто и један стан у авлији састојећи се из две собе кујном, шпацијом и комором за дрва. Ко жеде нека се на пријатеља обрати. —3-3.

ОБЈАВА. Част ми је поштованој публици јавити, да од притког времена, имам стовариште од прави американски машина за шав, свију отрупа као, за мушке и женске кројаче, чизмаре, сараче, и свију врста белог шави, по најјестивијој фабричкој цени, на исплаћивање, како који купац уговори. Сваки који од мене од речених машина купи, научиу га за кратко време врло вешто и тачно да шави. 217-3-3 С' поштовањем јесам Коста Павловић женског одеља кројач

КУЋА под бр. 1180. у јовановском сокаку продаје се из слободне руке. Упитати се треба код Карла Лобенштајна у лебарском сокаку под бр. 914-5-6. 220-3-3

Платонова штампарија у Новом Саду 1870.